

Rudolf Brajčić

LICE KONTEMPLACIJE U KONVIVENCiji S MARKSIZMOM

Mi kršćani koji živimo u komunistički uređenom i vodenom društvu u svom smo duhovnom držanju i nastojanju zbog težnje k suživljavanju i suobražavanju psihološkom trendu sredine upravljani na one iste impulse kojima se pokreće samo komunistički organizirano društvo u svom hodu prema postavljenom cilju. Društveni stimulatori, ugrađeni u raznim oblicima u profanu, komunistički vodenu zajednicu, kao i načela njezinih razvojnih tokova odražuju svoje djelovanje i u životu kršćana, iako je stupanj svijesti o tome teško uvijek utvrditi. Tipičan primjer za to je ova pretjerana kritika jednog laika iz našeg samoupravnog društva Crkve, kojoj pripada: »U Crkvi, u kojoj samoupravljanje ne dolazi do riječi, gdje se na nikakav način ne može obogatiti brata ili sestru svojim iskustvima, vlastitim sposobnostima i gdje se nema čime suupravljati, jer je sve u rukama posvećenih, čovjek ostaje izvan svega toga.«[^] Slična kritika Crkve s pretjeranim demokratskim zahtjevima čuje se ili se čula posvud u svijetu, ali je ovdje kod nas motivirana, oblikovana i izrečena u okvirima samoupravljanja.

Stoga je uvijek zanimljivo, pa i korisno, misaono izlučiti iz našeg duhovnog života jedan ili drugi element, na njemu se zaustaviti i u nj se zagledati iz marksističkih misaonih spletova te mu pokušati pronaći sliku, kako izgleda s raskršća unutrašnjih odrednica marksističkog društva. U ovom prikazu činimo to s kontemplacijom, koju ne shvaćamo restriktivno u njezinoj punoći kad se očituje kao jednostavan, ljubavi pun zov Boga i božanskih stvari, nego evolutivno, dok je još na putu, a kad se očituje kao misaoni napor da čovjek stigne k punini kontemplacije. U tom evolutivnom stadiju više joj pripada ime razmatranja nego kon-

> Š. KOCIPER, *Mjesto laika u novoj Crkvi kod nas*. AKSA 9 (1976) 3.

templacije, jer upravo razmatranje, vođeno pravilno i intenzivno, vodi ka kontemplaciji u punini.

U kolikoj je mjeri slika kontemplacije, koju ćemo ovdje iznijeti u pojedincima i prosječno u našoj kršćanskoj zajednici ostvarena, u to pitanje ovdje ne ulazimo. Želimo samo iznijeti kud se i kako se ona usmjeruje, ukoliko se vrši u kontekstu s komunističkom sredinom, u kojoj živimo.

1. Contemplativus *pro* actione (kontemplativan *za* akciju)

Marksistička filozofija ne želi da bude filozofija, nego filozofska kritika društva, dakako, u ime stanovite filozofske vizije, koja se upire na čovjeka kao povijesni proizvod. Ukoliko zbilja ne odgovara marksističkoj viziji čovjeka kao povijesnog proizvoda, nego implicira razna njegova otuđenja, marksisti žele da revolucionarnom *praksom* takvu zbilju razotuđe i privedu u istinski bitak. Tako filozofija iz teorije postaje zbiljom, postaje *bivstvjuća filozofija*. Filozofija, koja ostaje samo u teoriji, ne pristupajući k mijenjanju neortodoksne zbilje, počinja raskorak između mišljenja i bitka, gubi svoj »medium egzistencije« i pretvara se u čistu *ideologiju*.[^]

U klimi tih misli uz nezamisliv tip čovjeka, koji bi posjedovao marksističku viziju svijeta, a bio bi bez kritike zbilje i revolucionarne prakse, rađa se mentalitet o nezamislivosti kršćanina, koji bi posjedovao spoznaju kršćanskih misterija, a ne bi u svjetlu tih misterija pristupao kritici kršćanske zbilje i njezinu mijenjanju prema zahtjevima istih misterija. Uz kontemplaciju misterija nužno se povezuje ispitivanje teologičnosti vlastitog života i teologičnosti života Božjega naroda te provodi kritika otuđenja kršćanskog bitka. Kršćanin, koji ostaje na razini kontemplacije, koji kroz kontemplaciju ne sagledava spasopovijesni sklop u času u kojem kontemplira, koji ispušta brigu za ozbiljenje misterija, svodi misterij na »ideologičnost, spekulativnost, otuđenost od zbilje«, na ono što misterij nije. Time ne cijepa samo misterij nego i svoju vlastitu nutrinu. Ne može se kontemplacijom ići za usklađivanjem svoga bića s misterijem, a s druge strane isti misterij odijeliti od povijesnog sklopa, koji spada na istinitost misterija. Krist je čovjek, a to znači čovječanstvo, povijest čovječanstva u procesu svoga okristovljenja. Povuču svoj pogled s povijesnog procesa, znači povuču Krista da »čuči u svemiru« (Marx) i u sebi pretrpjeti sav nesklad koji nastaje useljavanjem takvog Krista u svoju dušu. Za usmjeravanje pak kontemplacije na kršćansku praksu ne treba čekati da bogatstvo kontemplativnog života dosegne neki viši stupanj, ne treba čekati visok napon kontemplacije pa da tek onda kontemplativac osjeti potrebu akcije. U svakom zametku kontemplacije taj nagib prema

2 Usp. V. SUTLIČ, *Bit i suvremenost*. Logos, Sarajevo 1967, str. 92—93, bilj. 5.

kršćanskoj praksi treba da se očituje kao ljubav prema istinitosti misterija i kao ljubav prema zavičaju misterija, jer otkako je Logos postao čovjekom, čovjekova je povijest postala njegovim zavičajnim prebivalištem. Tek kad se, naime, sagleda bit čovjeka i misterij u *povijesnom sklopu*, nastaje svjetlo svijeta, koje pravo rasvjetljuje dušu u kontemplaciji.

2. Contemplativus in actione (kontemplativan u akciji)

U okviru marksističke teorije društvenog pokreta i akcije nisu bitni akteri, nego njihova vrijednosna svijest, koja kao subjektivna socio-psihološka komponenta (antagonističkog klasnog karaktera) treba da prožima svaku fazu društvene akcije.[^] Ići za ekonomskim i proizvodnim aspektima samoupravljanja manje je važno od stremljenja za njegovim humanističkim aspektima.* U marksističkoj praksi ne radi se o djelovanju kao takvom, nego o *marksističkom* djelovanju, o osmišljavanju djelovanja marksističkom vizijom biti čovjeka. Zato komunisti moraju biti prisutni u svakom radnom kolektivu i zato su oni tamo avangarda. Oni tamo ne pomažu u prvom redu da se radi, nego da se rad osmišljava po marksističkim normama, i to ne ispunjenim behavioralno u smislu vanjske konformnosti, nego internalno, iznutra, u smislu svjesnog prožimanja rada marksističkim normama.[^] Za tim ide izučavanje marksizma, politička nastava i neprestani apel na svijest komunista po radionicama i tvornicama.

Možda smo u poslu skloni paralelno uza nj obavljati i kontemplaciju, igrati simultanku posla i kontemplacije, provoditi dihotomiju sabiranja i ulaganja energija, dok se u stvari — na to nas potiče marksistički prilaz k praksi — radi o ulijevanju kontemplativnog sadržaja u djelovanje, i to ne bilo kakvog sadržaja, nego onog koji obavljano djelo svojom naravi iziskuje kao svoju dušu. Djelo bez toga kontemplativnog sadržaja nedovršeno je, neosmišljeno, nečovječeno i neokristovljenjeno djelo.

Dokle treba da seže to osmišljenje?

Sekularizacija nas je prisilila da zbilja vjerujemo da su stvari i djelovanje, koje se vrši po zakonima njihovih naravi, dobre i da ih dobrima ne čini istom pridolazni blagoslov ili molitva, no da li to uvijek shvaćamo dovoljno ispravno s obzirom na našu nakanu, kojom osmišljavamo svoje djelovanje? Što bismo odgovorili Kantu, koji bi nam svojom metodom objicirao da u pojmu npr. kuće nije sadržan pojam moralne dobrote pa da

[^] Vidi: A. PETAK, *Sistemi vrijednosti u konkretnoj socio-psihološkoj svijesti*, u *Revija za sociologiju* 1 (1976) 19.

* V. ARZENŠEK, *Komparativna analiza participacije in socialnih vrednot v industriji*, 1 delj IES, Ljubljana 1968, str. 28.

[^] Z. VENTA, *Vrednote kao temelj društvenosti, odnosno humanosti*, u *Revija za sociologiju* 1 (1976) 38.

se uzalud tješimo da dobro radimo već time što kuću gradimo? Zacijelo nije potrebno djelo začinjati ni blagoslovom ni molitvom da bi ono bilo dobro, ali nije dovoljno ni samo htjeti djelom izvesti *fizičku* realizaciju stvari da bi ono bilo dobro. Vršeci jedno djelo, treba još uočiti i svjesno prihvatiti, osim njegova fizičkog učinka, i njegov odnos prema čovjeku kao moralnom biću, normiranom konačnom svrhom. Taj odnos djelo u svojoj biti, doduše, na svoj način sadrži, ali taj odnos nije spoznat spoznajom same fizičke biti djela. Tek kad se spoznata fizička bit djela sagleda u povezanosti s čovjekom, pod vidom čovjekova vječnog određenja, djelom se može intendirati nešto kao moralno dobro i životno smisljeno.

No to je minimum osmišljenja, koje se ostvaruje s minimumom kontemplativnog sadržaja. *Contemplativus in actione*, da bi ostao vjeran svojoj težnji za osmišljavanjem svoga djelovanja, nastoji kontemplativni sadržaj uliti u djelovanje do njegova zasićenja. Radi se, naime, o tome da se svijet i njegova povijest osmisle do njihove punine, inače još neosmišljen prostor povijesti, bilo individualne, bilo kolektivne, predstavlja područje ugroženosti i prijetnja, spremnih da se svaki čas pretvore u trvenja i lomljenja. I radi se o tome da se čovjek očovječi i okristovi u punini, jer u mjeri u kojoj je još neočovječen još je nečovjek i u mjeri u kojoj je neokristovljen još je nekršćanin, djeluje nečovječno i nekršćanski, otuđen je sebi i kao čovjeku i kao kršćaninu. Praksa, dakle, vapi za našom kontemplacijom, za njezinim sadržajem kao za osmišljanjem povijesnog zbivanja, bez kojeg se to zbivanje, raspeto na križu besmisla, savija i grči već prema stupnju svoga neosmišljenja. I to je temeljni vapaj povijesnog zbivanja, tako da je za marksiste najviši standard, najveće blagostanje dobara tijela, civilizacije i kulture, prošireno i na mase, ropstvo i rafinirano urobljavanje ako sve to nije marksistički osmišljeno.

3. *Contemplativus ex actione* (kontemplativan *na* temelju akcije)

Već nas to što smo rekli upućuje da crpke kontemplacije treba spustiti u more povijesnog zbivanja, ako želimo ostvariti ozbiljenu kontemplaciju, jer povijesno zbivanje ne vapi za bilo kakvom kontemplacijom nego za tim i takvim kontemplativnim sadržajem, a ne drukčijim. Za marksiste vrijedi pravilo: ispravne ideje dolaze iz društvene prakse.[^]

Ako ozbiljno uzimamo da je kontemplacija za akciju kao što je i misterij, npr. kao što je misterij utjelovljenja za akciju spašavanja, i da se nužnost kontemplacije opravdava potrebom osmišljavanja akcije, tada ne možemo mimoići kontempliranje našeg konkretnog povijesnog sklopa, koji treba spasiti i koji treba osmisliti.

« Vidi: MAO CE TUNG, *Odakle dolaze pravilne ideje?* u *Politička misao* 1 (1976) 93–94.

Osmisliti ga pak i spasiti nećemo ako ga ne spoznamo u njegovoj konkretnosti. Naš je povijesni sklop svojom konkretnošću različit od prijašnjih povijesnih sklopova. To je povijesni sklop industrijske i već post-industrijske civilizacije. Marksisti kažu da je to na Zapadu povijesni sklop neokapitalističkog zarobljavanja, a na Istoku povijesni hod od razotudjenja čovjeka k njegovu potpunom oslobođenju.

U te je oznake sažeto današnje cjelokupno povijesno zbivanje, a to znači da te niti »industrijskog«, »postindustrijskog«, »neokapitalističkog zarobljavanja«, »marksističkog oslobađanja« pravi promatrač može i mora uočiti u svim dnevnim događajima pojedinaca i masa, velikim i malim, aktuelnim i dolazećim, kao što bit stvari treba gledati u svim njezinim, pa i najmanjim dijelovima. Stoga toj stvarnosti, a ne drukčijoj, treba pronaći prostore za širenje misterijskog egzistencijala u njoj zapretana i pronaći u njoj ona mjesta koja taj egzistencijal sputavaju ili gaze, sprečavajući je da se domogne svoga Kristova lica.

Varali bismo se kad bismo mislili da je za spasenje našeg časa dovoljno kontemplirati sam misterij. Nikad nećemo dovoljno cijeniti duboku napomenu sv. Tome da u definiciju ograničenog bića ne ulazi odnos bića prema Stvoritelju, njegovu uzroku.[^] Parafrazirajući njegovu misao, smijemo i moramo reći da u definiciju, a to će reći u sadržaj misterija, čiju bit kontempliramo, ne ulazi njegov odnos prema našem povijesnom času. Valja misterij staviti u odnos s našim povijesnim časom takvim kakav jest, spoznatim do njegovih zadnjih motornih agensa i njegovih motivacija, da bismo kontemplacijom mogli otkriti spasiteljsku moć i konkretan oblik te moći danas, na što se sve ta moć aplicira, kuda prodire, što sve obara, što pomlađuje, čemu u ljudskom društvu otvara, a čemu i kome zatvara put — i tako dalje.

Kad se reklo: Ne zanima nas što je misterij u sebi, nego što je misterij za nas — nije bila pogodena sretna formulacija, ali je izrečena opravdana potreba. Znanje misterija, pa i uzvišenom kontemplacijom stečeno, bez veze s pomno izvršenom kontemplacijom našeg povijesnog časa, ne može biti dovoljno ni za anđele na nebu, a kamoli za nas ljude na zemlji, odgovorne za povijest misterija spasenja. Uхватimo H se da za potrebe našega časa ne znamo u misteriju naći rješenja, posumnjajmo u svoje kontemplativno bogatstvo misterija, pa možda i njegovu ispravnost. Tako nam dovođenje konkretnog povijesnog zbivanja u vezu s misterijem, koji kontempliramo, postaje korektivom same kontemplacije i promotorom njezina bogatstva. Spoznajom, koju smo stekli u zadnje vrijeme, da je rad na preobrazbi materije i rad na unapređenju ljudskog napretka *izraz naše nade u uskrsnuće*, u uskrsnu preobrazbu našega tijela i svemira, bez sumnje smo obogatili i svoje shvaćanje misterija samoga Kristova uskrsnuća.*

[^] *Summa th.* I, 44, 1, 1.

⁸ Vidi: J. ALF ARO, *Speranza cristiana e liberazione dell'uomo*. Queriniana, Brescia 1971. Prijevod sa španjolskog: *Esperanza cristiana y liberación del hombre*

4. *Contemplativus de contemplativo* (kontemplativan o kontemplativnom)

Marksist pred revolucionarnom praksom nikad ne stoji sam. Ne samo zato što samo jedan pojedinac ne može otuđeno društvo privesti njegovoj istinitosti, nego što i pojedincu zbog urođene sebičnosti prijete opasnost da se otuđi ako ne bude pod utjecajem kolektiva. Jedino ujedinjena klasa proletera kao kolektiv može nadvladati devijacije u revolucionarnom procesu, kojima pojedinci i manje grupe lako podliježu. Tako se, na primjer, u Rezoluciji treće konferencije Saveza komunista Jugoslavije kaže da omladina može i treba da svjesno preuzima i nosi dio neposredne odgovornosti za rješavanje društvenih problema *samo kao dio organiziranih socijalističkih snaga društva?* Kao što marksist pred revolucionarnom praksom stoji kao kolektiv, tako ne posjeduje ni neku individualnu svijest. U njemu je razvijena klasna svijest, u kojoj se zrcali slika marksističkog društva bez zakrećenosti dogmatizma i natruha revizionizma, jer jedino jedinstvo svijesti može osigurati jedinstvo revolucionarnog djelovanja.

Možda nigdje nismo toliko skloni individualizmu koliko u kontemplaciji. Kaže se da tamo svako ima svoga Boga, što se u razumnim granicama može legitimno reći, ali ako nam to postane legitimacijom za individualizam, koji reže veze povezanosti s braćom i kršćanskom praksom, onda to prestaje biti nevino. Ni kršćanin, kao ni marksist, nije sam, pa ni kad kontemplira. U Crkvi ne postoje mistici. Sama Crkva je veliki Mistik. Mislimo pri tome na misterijsku narav Crkve, koja je jedno mističko Tijelo, od kojeg se pojedinac ne može odvojiti svojom kršćanskom egzistencijom, a to će reći ni djelovanjem. Kršćanin ne može egzistirati izvan Mističnog tijela Kristova pa, dosljedno, ne može djelovati izvan tog Tijela. On uvijek djeluje kao član toga Tijela u povezanosti s njim i sa svim ostalim udovima. Jednako tako kršćanin uvijek djeluje kao član Božjeg naroda, i to ne nekog prošlog ili budućeg Božjeg naroda, nego sadašnjeg, u kojem se kao član upravo nalazi. Kršćanin koji djeluje ili kontemplira bez veze s Božjim narodom s kojim upravo živi izvodi pseudokršćansku akciju, bar što se tiče njezina temporalnog smještaja.

Povezanost s Božjim narodom u njegovu sadašnjem povijesnom zbivanju za smještaj kontemplativca pred Bogom od velikog je značenja. Kontemplativac je pred Bogom živa povijest čovječanstva pred Bogom na koljenima, kao što je bila u Nazaretu na dan utjelovljenja. I on je tamo ne postavlja ako je ne nosi življenu svojim bićem. Treba prije u se utjeloviti! povijesno zbivanje da bismo uz mogli u se utjeloviti misterij. Identifikacije s Bogom po kontemplaciji nema bez identifikacije s braćom, s konkretnom braćom kakva su sad i u kakvim povijesnim vrtlozima

° Vidi: *Borba Saveza komunista za socijalističku usmerenost i aktivno učesće mlade generacije u razvoju samoupravnog socijalističkog društva*. Rezolucija Treće konferencije SKJ, u *Pedagogija* 3—4 (1972) 351.

sada žive. Kontemplativac nije usamljeni orao koji kruži iznad zemlje nebu pod oblake, nego povijesni akter, koji skupa s braćom, a to znači u povezanosti s njihovim sudbinama, puštajući kroza se tokove povijesti, upravlja ih Bogu.

A što se tiče kolektivne svijesti moramo reći da nismo nikako **smjeli** dopustiti da izgubimo jedinstvo svijesti, da nam se razjedini kolektivna svijest. Nismo smjeli dopustiti da osnovnim problemima, nametnutim Božjem narodu i obiteljima u njegovu krilu, ne pristupamo jednako. Zašto su se uz lokalne i regionalne, kontinentalne i blokovske razlike pojavile i nadblokovske i nadkontinentalne razlike, to jest razlike u temeljnim stvarima? Nije li jedan od današnjeg razjedinjavanja kršćanske svijesti i povijesni izolacionizam, u kojem se ponekad vrši kontemplacija? O njoj, naime, sada govorimo, a ne o drugim stvarima. Ne možemo se otuđiti od braće, pa ni u kontemplaciji, a da se ne otuđimo od Boga, temelja jedinstva naše zajedničke svijesti.

Zaključak

Ovdje smo istakli naglaske na kontemplaciji izazvane življenjem u marksističkom društvu. Nisu to stvari koje kontemplaciji dolaze izvana, nikakav corpus alienum, nego koje izranjaju iz nje same, iz njezine naravi, kada se ona vrši suglasno s određenim povijesnim mentalitetom, **su-**glasno s određenom doktrinom, suglasno s konkretnom životnom sredinom kao što je naša marksistička.

DER CHARAKTER DER KONTEMPLATION IM ZUSAMMENLEBEN MIT MARXISMUS

Zusammenfassung

Von der konkreten Situation des Zusammenlebens der gläubigen Christen mit den Marxisten ausgehend, hält es der Autor für Interessant und nützlich, ein Element unseres geistigen Lebens hervorzuheben und dieses unter dem Gesichtspunkt der marxistischen Gedankengänge näher zu betrachten. Hier wählte er die Kontemplation, die er jedoch nicht in ihrer ganzen Fülle, sondern nur evolutiv untersucht, d. h. insofern sie sich als eine Geistesanstrengung zu dieser Fülle zu kommen erweist. An dieser Stelle passt daher mehr die Bezeichnung Meditation als Kontemplation.

In der Ideenwelt der marxistischen Gesellschaftskritik, welche die Marxisten durch ihre revolutionäre Praxis verwirklichen wollen, ist ein Christ, der sich nicht bemüht, durch die Erkenntnis der christlichen Mysterien und in ihrem Licht eine gesunde Kritik an der christlichen Wirklichkeit zu üben und sie nach den Forderungen des Evangeliums zu ändern, überhaupt nicht denkbar. Schon in jedem Ansatz der Kontemplation muss ihre Ausrichtung auf die christ-

liehe Praxis hin sichtbar werden, u. z. als Liebe zur Wahrhaftigkeit und zur Verwirklichung des Mysteriums Christi in der Menschheit, die ihm in ihrem geschichtlichen Zusammenhang zur bleibenden Wohnung geworden ist. Der Autor nennt dies *Kontemplation für Aktion*.

Bei dem marxistischen Wirken geht es nicht um das Wirken als solches, sondern um das *marxistische* Wirken, das in der marxistischen Wesensvision des Menschen seinen Sinn erhält. Daher sind die Kommunisten in jedem Arbeitskollektiv gegenwärtig. Auch bei uns Christen bleibt eine Tat ohne kontemplativen Inhalt unvollendet, sinnleer, unvernenschlicht und unverchristlicht. Ein Mensch, der *contemplativus in actione* ist, versucht, um dem Streben nach der Sinnhaftigkeit seines Wirkens überhaupt treu zu bleiben, den kontemplativen Inhalt in sein Wirken bis zu seiner Sättigung einsickern zu lassen. So werden Welt und Geschichte ihren vollen Sinn und der Mensch sein echtes menschliches und christliches Antlitz erhalten. Die Praxis verlangt also Kontemplation als ihren Inhalt und Sinn.

Wollen wir eine ernste Kontemplation realisieren, so muss sie tief ins Meer der Praxis und des historischen Geschehens eingetaucht werden. Die Marxisten lassen sich vom Grundsatz leiten: Rechte Ideen entstehen aus der gesellschaftlichen Praxis. Ein echt kontemplativer Mensch kann und muss in allen alltäglichen Ereignissen, in grossen und kleinen, in gegenwärtigen und zukünftigen, bei Einzelnen und in der Masse Raum für Ausbreitung des christlichen Existenzials finden, sowie jene Stellen entdecken, die dieses Existenzial in seinem Streben nach Christusähnlichkeit behindern. Obwohl der Satz: »Es interessiert uns nicht so sehr, was ein Mysterium in sich ist, sondern was es für uns ist« nicht gerade am glücklichsten formuliert ist, so sagt er doch das Bedürfnis nach dem *contemplativus ex actione* aus.

Der Marxist steht nie vor der revolutionären Praxis allein. Nicht nur deswegen, weil ein Einzelner die entfremdete Gesellschaft zu ihrer Echtheit nicht bringen kann, sondern auch weil der Einzelne wegen des ihm angeborenen Egoismus Gefahr läuft, ohne den Einfluss des Kollektivs sich selbst zu entfremden.

Es gibt vielleicht keinen anderen dem Individualismus so stark ausgesetzten Ort wie eben die Kontemplation. »Seinen Gott in Kontemplation haben« kann man in vernünftigen Grenzen als legitim betrachten, darf es jedoch nicht zur Berechtigung des Individualismus werden. Wie der Marxist in seiner Praxis, so steht auch der Christ in der Kontemplation nicht allein. In der Kirche gibt es keine Mystiker, sondern die Kirche selbst als der mystische Leib, von dem sich ein Einzelner weder durch seine christliche Existenz noch durch sein Wirken trennen kann, ist ein grosser Mystiker. Die Verbundenheit mit dem **Volk** Gottes im jetzigen geschichtlichen Zeitpunkt ist für die Bestimmung des Standortes eines kontemplativen Menschen vor Gott von grosser Bedeutung.

Es gibt keine Identifikation mit Gott durch die Kontemplation ohne eine Identifikation mit den konkreten Mitmenschen. Man kann sich den Mitmenschen nicht entfremden, ohne sich zugleich auch Gott dem Fundament und der Einheit unseres gemeinsamen Bewusstseins zu entfremden. Daraus kommt das Bedürfnis nach der *Kontemplation de contemplativo*.